

*Вячеслав Юрійович Васецький,
науковий співробітник
відділу теорії держави і права
Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України,
кандидат юридичних наук
ORCID: 0000-0001-5595-5291*

ДОТРИМАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Постановка проблеми та аналіз літературних джерел і публікацій. Події, пов'язані з війною, що розв'язала росія проти України, за своїм масштабом вийшли далеко за межі двох держав. Безпосередню небезпеку відчують європейські країни, що межують з Україною. У цих умовах, як і раніше, наша країна не бачить свого майбутнього поза межами європейської спільноти, з якою її пов'яже не тільки глибоке історичне коріння, а й майбутній вектор її розвитку та безпекові умови існування. Тому намагання України приєднатися до спільноти Європейського Союзу має природний характер. На цьому шляху правова наука відіграє одну з ключових ролей, передусім у напрямі адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Відтак актуальним є питання реформування також правової системи України, її прагнення досягти європейських стандартів, що відбувається в часи, коли світ зазнає величезних змін, має місце відхід від попередніх досягнень, але ще коли він не збагнув свого сучасного становища, тож загалом не може з певною достовірністю прогнозувати своє майбутнє. З цих позицій доцільним уявляється дослідження місця і ролі прав людини, які посідають центральне місце у принципах права ЄС.

Проблемі дотримання цінностей демократії в системі права ЄС, що пов'язана з реалізацією прав і свобод людини з урахуванням сучасних викликів, присвячені дослідження українських вчених: Н. Оніщенко, Н. Пархоменко, О. Скрипнюка, А. Крусян, О. Батанова, Т. Подковенка, В. Устименка, Л. Фалалєєвої та багатьох інших. Водночас сучасні виклики, що стосуються необхідності поєднання дотримання принципів демократії, зокрема прав людини, з питаннями безпеки і протидії проявам авторитаризму, потребують новітніх підходів, відповідного аналізу особливостей проблеми правореалізації у сфері забезпечення прав і свобод людини.

Так, Н. Оніщенко зазначає, що категорія «реалізація права» потребує розширеного тлумачення – не тільки як реалізація суто норм права, а й втілення у правову поведінку суб'єктів норм, принципів права та відповідних стандартів. Важливими спрямуваннями, пов'язаними з правами людини, є принципи права. Як відомо, вони «відіграють фундаментальну роль для будь-якої демократичної держави, адже принципи сприяють правовому регулюванню та формують основу правової системи. Забезпечення прав, свобод і законних інтересів людини, а також відновлення порушених прав і на національному рівні, і на міжнародному розпочинається саме із осягнення проблеми поваги до честі і гідності людини, а отже, і забезпечення як на національному, так і на міжнародному рівнях принципу поваги до прав людини як основоположного принципу міжнародного права та центробіжного принципу загальної доктрини права. При цьому практичну значущість має реалізація принципів права, окремого вивчення потребує вектор, пов'язаний з реалізацією стандартів права» [1, с. 20–21].

Т. Подковенко, аналізуючи аксіологічну систему Європейського Союзу, визначає сферу прав людини як ціннісну основу, на якій сьогодні базується правова система ЄС, де єдині європейські правила підвищують правову визначеність і забезпечують стабільність та комфорт життя громадян ЄС. З іншого боку, і це, на нашу думку, є актуальним питанням сьогодення щодо ролі ЄС у забезпеченні миру, автор вважає, що мир у Європі не можна сприймати як належне, про що свідчить

невиправдана військова агресія росії проти України. Навпаки, ЄС повинен відігравати свою роль у підтриманні миру за межами зони миру в ЄС [2, с. 385, 388].

Н. Пархоменко зазначає, що реалії воєнного стану змінили уявлення щодо традиційних механізмів організації публічної влади, форм та методів її здійснення. Відбулося посилення централізації в системі виконавчої влади, пріоритетними стали функції, зумовлені воєнним станом і викликами у сфері національної безпеки і оборони. Водночас авторка наголошує про особливе значення імплементації європейських цінностей у законодавство України, що набуло особливої актуальності в аспекті підписання Угоди про асоціацію між Україною, Європейським Союзом та її державами-членами, незворотність європейського та євроатлантичного курсу України та набуття Україною статусу кандидата в члени Європейського Союзу [3, с. 237–138].

Метою роботи є дослідження питання, пов'язаного з реалізацією в Україні європейських цінностей, принципів права та стандартів щодо прав і свобод людини в поєднанні з питаннями безпеки, що з урахуванням сучасних викликів є актуальною проблемою сьогодення.

Основний зміст. Історичне коріння українського народу, його державності, ще з часів існування Київської Русі, пов'язане з розвитком процесів на теренах, що натеper асоціюються з сучасною Європою. Незважаючи на численні, часом трагічні події, ціннісні орієнтації українців завжди залишалися пов'язаними з європейською традицією. Процес наближення до сучасної Європи активно проявився вже після здобуття Україною незалежності й найбільш рельєфно виявився при підписанні Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, яка була ратифікована Законом України № 1678-VII від 16.09.2014 [4]. Безпосереднім поштовхом для приєднання України до ЄС стала повномасштабна агресія рф проти України 24 лютого 2022 року. Вже на п'ятий день після вторгнення рф Україна подала заявку на членство в ЄС і 23 червня отримала статус країни – кандидата на вступ до Європейського Союзу.

Визнання України європейською країною, яка має спільну історію і спільні цінності з державами – членами Європейського Союзу, зазначається вже у преамбулі до Угоди про асоціацію з ЄС. Зазначається, що Україна разом з країнами ЄС віддані тісним і тривалим відносинам, які ґрунтуються на спільних цінностях. Угода про асоціацію визначила принципи політичної та економічної інтеграції та стала орієнтиром системних реформ в Україні. Вона дала поштовх до повноцінної інтеграції України до ЄС та визначила основний шлях подальшого розвитку України [5].

З отриманням статусу країни – кандидата на вступ до Європейського Союзу Україна засвідчила, що вона поважає цінності ЄС. Про це йдеться у вимогах, що містяться у ст. 49 Договору про Європейський Союз, згідно з якою будь-яка європейська держава, яка поважає цінності, зазначені в ст. 2 Договору, та віддана їх поширенню, може подати заявку на набуття членства у Союзі.

У ст. 2 цього Договору проголошено, що Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панують плюралізм, недискримінація, толерантність, правосуддя, солідарність та рівність жінок і чоловіків. У ст. 6 Договору конкретизовано положення про права людини, де зазначено, що Союз визнає права, свободи та принципи, закладені в Хартії основоположних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 року зі змінами, внесеними у Страсбурзі 12 грудня 2007 року [6].

Принципово важливе значення ціннісного фактора, принципів права і доктринальних положень у праві ЄС, як зазначалося, є свідченням важливості розгляду поняття «правореалізація», особливо у сфері забезпечення прав і свобод людини, у широкому розумінні, яке розширює уявлення поняття від його застосування у вузькому змісті як реалізацію суто норм права [1; 7].

Стосовно фундаментального значення ціннісного фактора, зокрема європейських цінностей, Н. Амельченко зазначає, що цінності є глибинними життєвими орієнтаціями індивіда або груп людей, вони визначають цілі життя та переконання, вони можуть втілюватися в соціально-політичні рухи та інститути. Стрижнем європейських цінностей виступають ліберальні фундаментальні права та свободи людини, демократичні принципи державного устрою, а також правова і соціальна держава. Будучи поєднанням ліберальних і демократичних ідей, європейські цінності позначаються як «ліберально-демократичні». Саме останні постали як принципи функціонування державних і політичних інститутів сучасних європейських країн та Європейського Союзу [8, с. 4].

У ст. 3 Договору про Європейський Союз у своїх відносинах зі світом Союз підтримує та поширює свої цінності та інтереси, сприяє захисту своїх громадян. Союз підтримує мир, безпеку та

сталий розвиток планети, солідарність та взаємну повагу народів, вільну справедливую торгівлю, викорінення бідності та захист прав людини, зокрема прав дитини, а також суворе дотримання й розвиток міжнародного права, зокрема дотримання принципів Статуту ООН. З точки зору сучасних викликів для України суттєвим є посилення на відданість положенням Гельсінського заключного акта Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року, Паризької хартії для нової Європи 1990 року, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, заключних документів Мадридської та Віденської конференцій відповідно 1991 та 1992 років.

Суттєвим з точки зору ефективності забезпечення прав людини є рішення Суду ЄС, що будь-які заходи, ухвалені в межах ЄС, не будуть дійсними, якщо вони суперечать Європейській конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Європейська конвенція, Конвенція). Тобто, незважаючи на те, що формально Конвенція не є складовою права ЄС, її положення за рішенням Суду ЄС повинні виконуватися. Конвенція посідає одне з центральних місць серед документів, ухвалених Радою Європи. Вона встановлює стандарти поведінки держав-учасниць у сфері захисту прав і основоположних свобод людини. Забезпеченню цих прав у державах-членах сприяє Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ), чий рішення є обов'язковими для виконання у державах – учасниках Конвенції. Після приєднання ЄС до Конвенції громадяни та інші суб'єкти основних прав, гарантованих цією Конвенцією, отримали можливість подавати до ЄСПЛ скарги на дії та бездіяльність не тільки національної влади (органів держав – учасниць Конвенції), а й наднаціональних інстанцій (інститутів, органів, установ ЄС) [9, с. 291–294].

Важливе значення для ЄС положень Конвенції з прав людини свідчить, що для України, незважаючи на ратифікацію Конвенції, важливе значення має приєднання в повному обсязі до всіх угод Конвенції, усунення недоліків щодо нормативно-правового забезпечення прав і свобод людини та практики їх застосування, про що свідчать дані про кількість звернень громадян України та ухвал ЄСПЛ.

Оскільки ЄС приєднався до Європейської конвенції з прав людини, а її положення за рішенням Суду ЄС повинні виконуватися, для України на її шляху вступу до ЄС важливе значення має приєднання в повному обсязі до всіх угод Конвенції. Так, станом на грудень 2011 року із загальної кількості 173 документи, що стосуються прав і свобод людини, Україна приєдналася лише до 32. Крім того, значна кількість справ у ЄСПЛ проти України (11 300 справ на 2021 р. та 8 750 справ за 2023 р.) вказує на необхідність усунення недоліків щодо нормативно-правового забезпечення прав і свобод людини та практики їх застосування [10, с. 5].

Особливе значення в праві ЄС має Хартія основоположних прав Європейського Союзу, у якій закріплені головні політичні, соціальні та економічні права громадян держав Європейського Союзу. Хартія після набуття чинності Лісабонським договором у 2009 році має таку ж юридичну силу, як і договори Європейського Союзу. Дія Хартії поширюється на органи ЄС та на національні органи влади, при застосуванні ними права ЄС [11]. Україна не приєдналася до жодної з п'яти конвенцій Хартії. Тому перед нею, як кандидатом на вступ до ЄС, стоїть завдання імплементації принципів, закладених у Хартії, у процесі адаптації законодавства України до норм ЄС.

Основна ідея Хартії полягає в тому, щоб проголосити принцип, згідно з яким Європейський Союз ставить людину в центр своєї діяльності, запроваджуючи громадянство Союзу і створюючи простір свободи, безпеки та правосуддя. Хартія визначає права і свободи людини за допомогою семи основних ціннісних принципів, що становлять єдиний комплекс: правового статусу особи, принципу поваги до людської гідності, принципу збереження прав і свобод людини і громадянина, принципу рівності, принципу солідарності, принципу демократії та принципу правової держави. Ці принципи ґрунтуються на духовній, моральній та історичній спадщині народів Європи [2, с. 386].

Треба зазначити, що вже на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС про визнання та пряму дію норм права ЄС судові органи України почали застосовувати положення Хартії основоположних прав ЄС. В. Устименко наводить приклади рішень Конституційного Суду України, в яких у обґрунтуванні позиції Суду здійснено посилання на норми Хартії основоположних прав ЄС як акта первинного права ЄС (Рішення Конституційного Суду України від 22.03.2023 № 3-р(П)/2023) [12, с. 129].

О. Скрипнюк зазначає, що Конституційний Суд України в межах своєї компетенції бере активну участь у гармонізації законодавства України з нормами європейського законодавства, здійснюючи офіційне тлумачення Конституції України з урахуванням права ЄС та європейських правових

стандартів. У контексті євроінтеграції важливим є те, що КСУ застосовує норми Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та інші міжнародно-правові акти, а також практику ЄСПЛ. Наприклад, у 2021–2022 роках КСУ посилався на них майже в кожному рішенні. Водночас автор зауважує, що, надаючи Україні європейську перспективу, Європейський Союз висунув певні умови – необхідність проведення в Україні «низки важливих реформ», пов'язаних із правосуддям, антикорупцією, національними меншинами тощо [13, с. 155–157].

Принципи, на яких ґрунтуються положення Хартії основоположних прав ЄС, охоплюють набір раніше застосованих стандартів і надають їм нового європейського значення, акцентуючи на єдності із цінностями європейського суспільства, які визнавалися та захищалися століттями. Сучасні умови висувають нові вимоги, на які, аналізуючи правові стандарти Хартії, звертає увагу Н. Камінська. Вона наголошує, що в сучасних умовах істотно посилюється значення таких ідей та ідеалів, як мир і безпека, свобода й суверенітет, людська гідність, права людини, солідарність, національна ідентичність, територіальна цілісність тощо [14, с. 92].

У сучасних умовах війни України з рф, зміни правового ландшафту у світі, прояву тенденцій вирішення проблем, ґрунтуючись не на праві, а з позиції сильного, вкрай актуальним постає питання, яким чином приєднання до ЄС допоможе нашій країні подолати ворога та які елементи гарантій безпеки забезпечує членство у Європейському Союзі. У загальному сенсі питання безпеки натеper, з урахуванням агресивної політики рф, є актуальним і для всього європейського співтовариства.

Т. Подковенко акцентує увагу на політиці миру і безпеки в Європі. Він зазначає, що найбільшою мотивацією для об'єднання Європи є бажання миру. Створення ЄС означало створення ядра системи, яка б запобігала будь-яким військовим конфліктам між його членами. Проте мир у Європі не можна сприймати як належне, про що свідчить невинуватна військова агресія росії проти України. Навпаки, ЄС повинен відігравати свою роль у підтриманні миру за межами зони миру в ЄС. Співпраця між державами-членами у сфері зовнішньої політики та політики безпеки має запропонувати більше конкретних практичних кроків у цьому відношенні [2, с. 387–388].

У Договорі про Європейський Союз секція 2 присвячена положенням щодо спільної безпечної та оборонної політики ЄС. Згідно з положенням документа передбачається захист цінностей європейського співтовариства з використанням можливостей держав-членів. Так, у п. 5 ст. 46 вказується: «Рада може довірити групі держав-членів виконання місії в рамках Союзу з метою захисту цінностей Союзу та служіння його інтересам». Більше того, у п. 7 ст. 46 проголошено: «Якщо держава-член зазнає збройної агресії на своїй території, інші держави-члени мають щодо неї обов'язок усіма можливими засобами допомагати їй та підтримувати її згідно зі статтею 51 Статуту Організації Об'єднаних Націй». Водночас оборонна і безпекова політика ЄС обмежується зобов'язаннями в рамках НАТО: «Зобов'язання та співпраця у цій сфері повинні відповідати зобов'язанням у межах Організації Північноатлантичного Договору, який лишається фундаментом колективної безпеки та форумом її виконання для тих держав, що є її членами».

Приєднання України до союзу європейських держав водночас може мати й суттєву безпекову перспективу як для нашої держави, так і в напрямі внеску України в загальну безпеку континенту. Суттєвою обставиною, на нашу думку, є те, що безпекові питання в Європейському Союзі увідповіднюються захисту цінностей ЄС, загальних надбань людства. Враховуючи сучасні умови й обставини, які склалися у світі, зокрема у Європі, у зв'язку з агресією рф проти України, з достатньою впевненістю можна передбачати певне удосконалення підходів ЄС у забезпеченні безпекових питань.

Аналізуючи механізм миротворчої діяльності ЄС, О. Кресін у напрямі можливості та необхідності відповідних змін зазначає, що інституційна структура безпекової політики ЄС й досі перебуває на етапі становлення й не може бути визнана завершеною. Ухвалення рішень і частково їх реалізація залишаються міждержавними і потребують консенсусу в принципових питаннях і досягнення складної кваліфікованої більшості в їх реалізації, а спільні органи в цій сфері мають виконавчий характер [15, с. 405].

Трансформація суспільної свідомості, що пов'язана з війною, міграція мільйонів українців у різні країни ЄС, політика ЄС щодо війни та набуття Україною статусу кандидата в члени ЄС вплинули на сприйняття українським суспільством європейських цінностей. Це є одним із поштовхів до активізації імплементації європейських цінностей у правове поле України [3, с. 143]. Все це в

підсумку має перспективи не тільки отримання допомоги європейських країн, а й сприяння демократизації політичної системи, забезпеченню верховенства права, дотриманню європейських цінностей у сфері прав людини. Крім того, такі зміни спрямовані на досягнення балансу між безпекою держави й забезпеченням прав і свобод людини.

Висновки. Основи об'єднаної Європи побудовані на основоположних принципах і цінностях, яких держави-члени зобов'язані дотримуватися відповідно до ст. 2 Договору про Європейський Союз, що мають чітку орієнтацію на захист прав людини, ідеалів рівності, свободи та справедливості. Принципово важливе значення ціннісного фактора, принципів права і доктринальних положень у праві ЄС є свідченням важливості розгляду поняття «правореалізація» у широкому розумінні, особливо у сфері забезпечення прав і свобод людини.

На шляху приєднання України до ЄС у сучасних умовах агресії рф, змін правового ландшафту у світі, актуальним постає питання, яким чином приєднання до ЄС допоможе Україні подолати ворога та які елементи гарантій безпеки забезпечує членство у Європейському Союзі. У загальному сенсі питання безпеки з урахуванням агресивної політики рф натеper є актуальним і для всього європейського співтовариства.

Приєднання України до ЄС має перспективи не тільки отримання допомоги європейських країн, а й сприяння демократизації політичної системи, забезпеченню верховенства права, дотриманню європейських цінностей у сфері прав людини. Такі зміни, крім того, сприяють досягненню балансу між безпекою держави і забезпеченням прав і свобод людини.

Список використаних джерел

1. Онiщенко Н. М. Реалізація права в контексті його норм, принципів і стандартів: широкий і вузький підходи. *Альманах права. Феномен реалізації права в контексті сучасного наукового дискурсу*. Вип. 16. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2025. С. 17–23. DOI: 10.33663/2524-017X-2025-16-17-23
2. Podkovenko T. O. The axiological aspects of european integration. In: *Legal support of European integration: general legal and sectoral aspect*. 2024. P. 37–390. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-424-5-18>
3. Пархоменко Н. М. Ціннісні засади права та правотворчої діяльності в умовах воєнного стану. *Оптимізація правотворчої діяльності: теоретико-правові засади*: монографія / за заг. ред. Н. М. Пархоменко. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 512 с. С. 137–138.
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Верховна Рада України. Документ 984_011. Редакція від 14.10.2025. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
5. Кузьо М., Хорольський Р., Черніков Д. Угода про асоціацію між Україною та ЄС: зміст та імплементація. Київ, 2015. 36 с.
6. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями. Верховна Рада України. Документ 994_b06. Редакція від 30.03.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text.
7. Васецький В. Ю. Захист прав та свобод людини як компонент правореалізації в романо-германській та англосаксонській правових сім'ях. *Правова держава: щорічник наукових праць Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України*. Київ, 2025. Вип. 36. С. 195–203. DOI: 10.33663/0869-2491-2025-36-195-203
8. Амельченко Н. Цінності об'єднаної Європи. Київ: ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2013. 42 с.
9. Європейське право: право Європейського союзу: підручник: у трьох кн. Кн. перша: Інституційне право Європейського союзу / за заг. ред. В. І. Муравйова. Київ: Ін Юре, 2015. 312 с. С. 291–294.
10. Васецький В. Ю. Реалізація прав і свобод людини в контексті взаємовідносин держави і особи в демократичному суспільстві. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. Серія: Юридичні науки. 2025. Том 36(75). № 5. С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2025.5/01>
11. Хартія основних прав Європейського Союзу. *Європейське право*. 2013. № 1-2. С. 294–304. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrprg_2013_1-2_25
12. Устименко В. А. Адаптація національного законодавства до права Європейського Союзу: основи, критерії, виміри стійкості: монографія / Державна установа «ІЕПД імені В. К. Мамутова НАН України». Київ: Академперіодика, 2025. 452 с. DOI: <https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.534.452>
13. Скрипнюк О. В. Роль Конституційного Суду України в процесі євроінтеграції України: сучасні реалії та перспективи. *Міжнародна конференція «Роль Конституційного Суду України в реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі»*: елек-

тронний зб. матеріалів Міжнар. конф. (Київ, 28 черв. 2022 р.). Київ, 2022. 193 с. С. 153–166. URL: <https://ccu.gov.ua/library/rol-konstytutsiynogo-sudu-ukrayiny-v-realizaciyi-strategichnogo-kursu-derzhavy-na-nabuttya#:~:text=>

14. Камінська Н. В. Сучасна парадигма конституційних цінностей та їх значення в умовах воєнного стану. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2022. № 2 (24). С. 86–95. DOI: <https://doi.org/10.33270/02222402.86>
15. Кресін О. В. Інституційний механізм миротворчої діяльності ЄС. *Правова держава: щорічник наукових праць Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України*. Київ, 2020. Вип. 31. С. 397–407. DOI: 10.33663/0869-2491-2020-31-397-407

References

1. Onishchenko N. M. Realizatsiia prava v konteksti yoho norm, pryntsyipiv i standartiv: shyrokyi i vuzkyi pidkhody. *Almanakh prava. Fenomen realizatsii prava v konteksti suchasnoho naukovoho dyskursu*. Vyp. 16. Kyiv: Instytut derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2025. S. 17–23. DOI: 10.33663/2524-017X-2025-16-17-23 (in Ukr.).
2. Podkovenko T. O. The axiological aspects of european integration. In: *Legal support of European integration: general legal and sectoral aspect*. 2024. P. 373–390. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-424-5-18> (in Ukr.).
3. Parkhomenko N. M. Tsinnisni zasady prava ta pravotvorchoi diialnosti v umovakh voiennoho stanu. *Optymizatsiia pravotvorchoi diialnosti: teoretyko-pravovi zasady: monohrafiia / Za zah. red. N. M. Parkhomenko*. Kyiv: Yurinkom Inter, 2025. 512 s. S. 137–138 (in Ukr.).
4. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. Verkhovna Rada Ukrainy. Dokument 984_011. Redaktsiia vid 14.10.2025. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (in Ukr.).
5. Kuzo M., Khorolskyi R., Chernikov D. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS: zmist ta implementatsiia. Kyiv, 2015. 36 s. (in Ukr.).
6. Konsolidovani versii Dohovoru pro Yevropeyskyi Soiuz ta Dohovoru pro funktsionuvannia Yevropeiskoho Soiuzu z protokolamy ta deklaratsiiamy. Verkhovna Rada Ukrainy. Dokument 994_b06. Redaktsiia vid 30.03.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (in Ukr.).
7. Vasetskyi V. Yu. Zakhyst prav ta svobod liudyny yak komponent pravorealizatsii v romano-hermanskii ta anhlosaksonskii pravovykh simiakh. *Pravova derzhava: Shchorichnyk naukovykh prats Instytutu derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy*. Kyiv, 2025. Vyp. 36. С. 195–203. DOI: 10.33663/0869-2491-2025-36-195-203 (in Ukr.).
8. Amelchenko N. Tsinnosti obiednanoi Yevropy. Kyiv: HO «Laboratoriia zakonodavchykh initsiatyv», 2013. 42 s. (in Ukr.).
9. Ievropeiske pravo: pravo Yevropeiskoho soiuzu: pidruchnyk: u trokh kn. Kn. persha: Instytutsiine pravo Yevropeiskoho soiuzu. / za zah. red. V. I. Muraviova. Kyiv: In Yure, 2015. 312 s. S. 291–294 (in Ukr.).
10. Vasetskyi V. Iu. Realizatsiia prav i svobod liudyny v konteksti vzaiemovidnosyn derzhavy i osoby v demokratychnomu suspilstvi. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V. I. Vernadskoho*. Seriia; Yurydychni nauky. 2025. Tom 36(75). № 5. S. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2025.5/01> (in Ukr.).
11. Khartiia osnovnykh prav Yevropeiskoho Soiuzu. *Yevropeiske pravo*. 2013. № 1–2. S. 294–304. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpr_2013_1-2_25 (in Ukr.).
12. Ustyomenko V. A. Adaptatsiia natsionalnoho zakonodavstva do prava Yevropeiskoho Soiuzu: osnovy, kryterii, vymiry stiikosti: monohrafiia / Derzhavna ustanova «IEPD imeni V. K. Mamutova NAN Ukrainy». Kyiv: Akadempriodyka, 2025. 452 s. DOI: <https://doi.org/10.15407/akadempriodyka.534.452> (in Ukr.).
13. Skrypniuk O. V. Rol Konstytutsiynoho Sudu Ukrainy v protsesi yevrointehratsii Ukrainy: suchasni realii ta perspektyvy. *Mizhnarodna konferentsiia «Rol Kons tytutsiynoho Sudu Ukrainy v realizatsii stratehichnogo kursu derzha vy na nabuttya povnopravnogo chlenstva Ukrainy v Yevropeiskomu Soiuzi»: elektronnyi zb. materialiv Mizhnar. konf. (Kyiv, 28 cherv. 2022 r.)*. Kyiv, 2022. S. 153–166. (193 s.) URL: <https://ccu.gov.ua/library/rol-konstytutsiynogo-sudu-ukrayiny-v-realizaciyi-strategichnogo-kursu-derzhavy-na-nabuttya#:~:text=>
14. Kaminska N. V. Suchasna paradyhma konstytutsiinykh tsinnostei ta yikh znachennia v umovakh voiennoho stanu. *Filosofski ta metodolohichni problemy prava*. 2022. № 2 (24). S. 86–95. DOI: <https://doi.org/10.33270/02222402.86> (in Ukr.).
15. Kresin O. V. Instytutsiinyi mekhanizm myrotvorchoi diialnosti YeS. *Pravova derzhava: Shchorichnyk naukovykh prats Instytutu derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy*. Kyiv, 2020. Vyp. 31. С. 397–407. DOI: 10.33663/0869-2491-2020-31-397-407 (in Ukr.).

Васецький В. Ю. Дотримання європейських цінностей у контексті забезпечення прав людини та безпеки держави

Стаття присвячена аналізу питань правореалізації в контексті отримання Україною статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу, місця і ролі прав людини, які посідають центральне місце у принципах права ЄС. Метою роботи є дослідження питання, пов'язаного з реалізацією в Україні європейських цінностей, принципів права та стандартів щодо прав і свобод людини в поєднанні з питаннями безпеки, що з урахуванням сучасних викликів є актуальною проблемою сьогодення. Проблема розглядається з урахуванням ціннісного фактора, принципів права і доктринальних положень у праві ЄС, що є свідченням підходу до поняття «правореалізація» у широкому розумінні. Зазначається важливим визнання України європейською країною, яка має спільну історію і спільні цінності з державами – членами ЄС. Підкреслюється особливе значення Хартії основоположних прав ЄС, яка визначає права і свободи людини за допомогою основних ціннісних принципів. Приєднання України до ЄС водночас може мати й суттєву безпекову перспективу як для нашої держави, так і для безпеки європейського континенту. Безпекові питання ставляться у відповідність до захисту цінностей ЄС, що сприяє досягненню балансу між безпекою держави і забезпеченням прав і свобод людини.

Ключові слова: правореалізація, забезпечення прав і свобод людини, безпека держави, право ЄС, дотримання цінностей ЄС.

Vasetsky V. Yu. The compliance to European values in the context of ensuring human rights and state security

The article is devoted to the analysis of issues of legal implementation in the context of Ukraine obtaining the status of a candidate country for accession to the European Union, the place and role of human rights, which occupy a central place in the principles of EU law. On the path to join the European Union community the legal science plays one of the key roles, primarily in the direction of adapting Ukrainian legislation to EU legislation. Therefore, the issue of reforming the legal system of Ukraine, its desire to achieve European standards, is also actual problem.

The purpose of the work is to study issues related to the implementation of European values, principles of law, and standards regarding human rights and freedoms in Ukraine in combination with security issues, which, taking into account modern challenges, is a pressing problem of today.

The process of rapprochement with modern Europe was actively manifested after Ukraine gained independence and was most clearly manifested when signing the Association Agreement with the European Union in 2014, where, in particular, it was recognized that Ukraine is a European country, has a common history and common values with the EU member states. Ukraine received the status of a candidate country for accession to the EU immediately after the beginning of the Russian aggression. By receiving the status of a candidate country, Ukraine demonstrated that it respects the values of the EU, where Article 6 of the Treaty on European Union states that the Union recognizes the rights, freedoms and principles enshrined in the Charter of Fundamental Rights of the European Union. Given the fundamental importance of the value factor, principles of law and doctrinal provisions in EU law, the issues of compliance with EU values are considered in the broad sense of the concept of “legal implementation”.

Despite the fact that the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms is not part of EU law, its provisions must be implemented according to the decision of the Court of Justice of the EU. Therefore, for Ukraine it is important to fully accede to all Convention agreements, eliminate shortcomings in the regulatory and legal protection of human rights and freedoms and the practice of their application.

According to the provisions of the Treaty on European Union, the protection of the values of the European Community is envisaged, using the capabilities of the Member States to protect the values of the Union and serve its interests. In this regard, Ukraine's accession to the EU may simultaneously have a significant security perspective for both our state and the security of the European continent. Security issues are placed in accordance with the protection to the values of the EU, which contributes to achieving a balance between state security and ensuring human rights and freedoms.

Keywords: legal implementation, ensuring human rights and freedoms, state security, EU law, compliance to EU values.

DOI: 10.33663/2524-017X-2026-17-258-264

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.02.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 09.04.2026

Дата публікації: 30.04.2026